

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА ІНОЗЕМНИХ МОВ І НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Дипломна робота

На здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» на тему:
**«РОЗУМІННЯ РОЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ЗАСОБУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ
КОМУНІКАЦІЇ»**

Виконала:

студентка VII курсу 71 групи
спеціальність: Філологія. Мова і
література(англійська)
заочної форми навчання
Квітка-Кошман Ірина Валеріївна

Науковий керівник:

доктор педагогічних наук,
професор
Мисечко Ольга Євгенівна

ЖИТОМИР 2015

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Міжкультурна комунікація	6
1.1. Поняття комунікації. Основні форми комунікації	6
1.2. Міжкультурної комунікація та культура	15
1.3. Основні теорії міжкультурної комунікації	23
Висновки до 1 розділу	28
РОЗДІЛ 2. Англійська мова - засіб міжкультурної комунікації	30
2.1. Проблема міжкультурної комунікації у вивченні іноземних мов. Теорія лінгвокраїнознавства.....	30
2.2. Англійська мова, як <i>lingua franca</i>	39
2.3. Експеримент та інтерпретація отриманих даних.....	45
Висновки до 2 розділу	55
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	59
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Сучасний світ все більше набуває глобалізованого характеру. Глобалізація проявляється в перетині життєвих смислів як окремих людей, так і цивілізацій. Тому саме зараз міжкультурна комунікація набуває особливого значення, адже потреба народів у культурному порозумінні, прагнення пізнати духовний світ одне одного, динаміка і суперечливість соціального розвитку призводять до інтенсифікації комунікативних процесів, що набувають системного характеру. Людство усвідомило, що тільки шляхом знаходження консенсусу можна вирішити глобальні проблеми і захистити себе від самознищення.

Завдяки міжкультурній комунікації, людина може успішно розвиватися на засадах єдності загальнолюдських і національних цінностей. Захист культурної самобутності народів, відстоювання їх духовного суверенітету, власних культурних цінностей органічно пов'язується як із загальнолюдськими, так і окремо взятої людини потребами та інтересами.

Своєрідність міжкультурної комунікації досліджують різні галузі знання, зокрема, соціологія, культурологія, культурна антропологія, лінгвокраїнознавство, етнолінгвістика, етнопсихологія тощо. Але аналіз міжкультурної комунікації саме з точки зору соціальної філософії дозволяє здійснити осмислення буття людини і суспільства через конкретні культурні форми, соціальні умови та механізми, що зберігають національну і культурну ідентичність.

Дослідженням культурного зв'язку народів та міжкультурної комунікації займалися філософи ще з античних часів. Але, розгляд явищ культури та комунікації у їх нерозривному зв'язку здійснюється, зокрема, у працях філософів XVII–XX ст.: Л. Вітгенштайна, Ю. Габермаса, Г. Гадамера, І. Гердера, І. Канта, Ф. Ніцше, П. Сорокіна, І. Фіхте, З. Фрейда, Ф. Шляєрмахера, О. Шпенглера та інших.

Поняття міжкультурної комунікації виникає в середині ХХ століття і пов'язане з іменами таких вчених як Е. Голл, К. Клакхон, А. Кребер, Р. Портер, Д. Трагер, Л. Самовар. Вивченням теорії міжкультурної комунікації займалися такі дослідники, як К. Бергер, С. Гантінгтон, Е. Гірш, Е. Голл, Г. Гофстеде, С. Даль.

Внесок у вивчення міжкультурної комунікації внесли такі російські вчені як В. Попков, Т. Грушевицька, Б. Єрасов, Н. Іконнікова, В. Костомаров, Є. Верещагін, А. Садохін, С. Тер-Мінасова, Н. Шамне.

На сьогоднішній міжкультурна комунікація як навчальна дисципліна викладається в багатьох університетах США, країн Європи та в Росії.

В Україні питанням вивчення міжкультурної комунікації займаються багато вчених (В. Андрущенко, Н. Висоцька, О. Гриценко, Л. Губерський, І. Дзюба, П. Донець, В. Євтух, А. Єрмоленко, Г. Касьянов, М. Кушнарьова, Л. Нагорна, А. Приятельчук, М. Обушний, П. Скрипка.).

Метою дипломної роботи є соціально-філософський аналіз міжкультурної комунікації як соціального феномену.

Реалізація даної мети потребує вирішення наступних дослідницьких **завдань**:

- дослідити становлення поняття “міжкультурна комунікація”;
- визначити основні форми міжкультурної комунікації та основні теорії міжкультурної комунікації;
- дослідити проблему міжкультурної комунікації у вивченні іноземних мов;
- розкрити зміст поняття «lingua franca»;
- розглянути та експериментально перевірити ефективність роз'яснювальної роботи та лекцій для розвитку розуміння ролі англійської мови, як мови міжкультурної комунікації;
- систематизувати та обробити отримані данні.

Об'єктом дипломного дослідження виступає міжкультурна комунікація як феномен.

Предметом дослідження є розуміння ролі англійської мови, як засобу міжкультурної комунікації.

Методи дослідження. Теоретичною основою дослідження є концепції міжкультурної комунікації, представлені зарубіжними та вітчизняними вченими.

Для експериментальної частини дослідження було використано такі методи:

- наукове спостереження;
- анкетування;
- експеримент.

Методологічною основою дипломного дослідження являються праці таких вчених, як Е.М. Верещагіна, В.Г. Костомарова, Т.Д. Томахіна, В.В. А.В. Куніна та ін.

Дана робота пройшла апробацію на Всеукраїнській студентській науковій заочній інтернет-конференції «науковий пошук: Актуальні питання філології й журналістики» 21 травня 2015 р. Також тези, по дослідницькій роботі розміщені в блозі «СНТ ННІ філології та журналістики».

Практична значимість роботи полягає в тому, що дані, отримані під час дослідницької роботи можуть бути використані для дослідження значення ролі англійської мови, як засобу міжкультурної комунікації. Також матеріали роботи можуть слугувати базою для проведення занять для студентів з курсу країнознавство.

Структура роботи. Дане дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Основний матеріал викладено на 65 сторінках.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження ми можемо зробити наступні висновки.

Українське суспільство має різноманітне культурне надбання, яке спонукає кожного до розвитку знань про культури, що його оточують. На сьогодні одне із найголовніших завдань сучасної освіти є виховання особистості, котра здатна пізнавати й творити культуру шляхом діалогічного спілкування, що вимагає від усіх учасників педагогічного процесу високого рівня комунікативної культури, комунікативної компетентності, розвинутих навичок спілкування. Вона можлива за умови правильно організованого міжкультурного діалогу. Останній має важливу розвивальну роль для сучасного суспільства та освіти людини, оскільки він здатен перетворити людину в представника іншої культури, що надає йому можливість до розуміння співрозмовника.

Діалог в ідеї культури – це діалог різних думок або уявлень, це завжди діалог різних культур. Справжній міжкультурний діалог дозволяє виявити спільні ціннісні установки, світоглядні позиції, традиції. Для різних культур такими є більшість з тих, що лежать в основі ідей культури миру: ідея єдності людства, повага прав та життя кожної людини, свобода, терпимість, справедливість, солідарність, турбота про навколишнє середовище. Це дозволяє сприяти збільшенню простору справедливості й зменшенню нерівності, а також утвердженню ідеалів взаєморозуміння, терпимості й солідарності між всіма цивілізаціями, народами та культурами.

Сьогодні, як ніколи актуальною є проблема розуміння ролі англійської мови, як мови міжкультурної комунікації. Вже зараз спостерігається тенденція до встановлення зав'язків між різними регіонами земної кулі на основі міжнародного розподілу праці, який спричиняє розвиток міжнародної комунікації, культурний та інформаційний обмін, посилення взаємодії і взаємовпливу народів та ін.

Наявність соціокультурної компетенції сприяє уникненню непорозумінь у майбутніх фахівців. А так як, на сьогоднішній день англійська мова стає робочою мовою дуже багатьох сфер людської діяльності, кожен повинен розуміти, що вивчення англійської мови, як мови міжкультурного спілкування є дуже важливим.

Також у сучасному світі, коли проблема міжнаціонального взаєморозуміння набуває особливого значення, діалог культур важливий як засіб формування умінь жити в багатонаціональній країні і на передній план виходять толерантність, терпимість та пошана один до одного.

Як підсумок, слід зазначити, що проблема виховання терпимості до чужих культур, пробудження інтересу і пошани до них на сьогоднішній день стоїть дуже гостро. Проблеми міжкультурної комунікації як соціального явища та учбової дисципліни, її різні аспекти та перспективи, питання виховання соціокультурної компетенції та толерантності сучасної молоді в умовах швидких глобалізаційних процесах має стати предметом наукових досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ДІТЕРАТУРИ

1. Артюнова С. А. Языки – культура – этнос./ С. А. Артюнова, Я. Гофманова и др. – М.: 1994.- 234с.
2. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення/ Н. Д. Бабич– Львів.: 1990. – 264с.
3. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф.С. Бацевич. – К.: Академія, 2004. – 343 с.
4. Библер В.С. Диалог. Сознание. Культура / В.С. Библер. – М.: Просвещение, 1989. – С. 47.
5. Бергельсон М. Б. Межкультурная коммуникация как исследовательская программа: лингвистические методы кросскультурных взаимодействий / М. Б. Бергельсон. – М.: Слово, 2002.– 156 с
6. Белова А. Д. Вербальне відображення концептосфери етносу: сучасний стан вивчення проблеми/ А. Д. Белова // Мовні і концептуальні картини світу: Збірник наукових праць. – Вип.5. – К, 2001. – С.15-22.
7. Булкін А.П. Вивчення іноземних мов в Росії. Соціокультурний аспект // ИЯШ - 1998 - № 6
8. Выборова Г.Є. і Мельчіна О.П. 70 усних тем з англ.яз. (I і II рівні). Посібник до базового курсу "Easy English" М.: АСТ-Пресс, 1998
9. Верещагін Є.М. Костомаров В.Г. Лінгвокраїнознавчі теорія слова - М., Укр. яз., 2000.- 543с
10. Верещагін Є.М. Костомаров В.Г. Країнознавство та викладання російської мови як іноземної, М., Наука 2001. 251с
11. Габдулгафарова И. М. Национальный характер. О проблеме национального характера и менталитета/ И. М. Габдулгафарова– М.: 1997. – 267с.
12. Галицька М.М. Мовленнєвий етикет як елемент культури іншомовного спілкування менеджерів туризму / М.М. Галицька // Іноземні

мови в навчальних закладах. Науково- методичний журнал. – К, 2004. – №3. – С. 134-140.

13. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу: Монографія/ І. О. Голубовська – К.: 2004. – 284с.

14. Готовкіна Л. Д. Мовленнєвий етикет та його національно-культурна своєрідність/ Л. Д. Готовкіна // Наукові записки НаУОА. Серія філологічна. – Острог: 2007. – Вип. 7. – 344с.

15. Гулыга А. В. Гердер. / А. В. Гулыга. Изд. 2-е, доработ. (изд. 1-е — 1963). — М.: Мысль, 1975. — 184 с.

16. Иванищева, О. Н. Язык и культура : учебное пособие / О. Н. Иванищева. – Мурманск, 2007.

17. Даниленко В. П. Вильгельм фон Гумбольдт и неогумбольдтианство. / В. П. Даниленко — М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2010. — 216 с.

18. Дрідзе Т.М. "Текстова діяльність у структурі соціальної комунікації. Проблеми семіосоціопсихології ". М.: 1984

19. Донец П.Н. Основы общей теории межкультурной коммуникации / П.Н. Донец. – Харьков: Штрих, 2001. – 384 с.

20. Захарчук Н В - Проблема культуры та міжкультурної комунікації у філософо-соціологічному аспекті

21. Кубрякова Е.С., Дем'янков В.З., Панкрац Ю.Г., Лузіна Л.Г. Короткийсловник когнітивних термінів. - М.: МГУ. - 1996. - 242 с.

22. Ларина Т. В. Доминантные черты английского вербального коммуникативного поведения/ Т. В. Ларина // Филологические науки. – 2006. – №5. – 129с.

23. Мальцева К.С. Міжкультурні непорозуміння і проблема міжкультурного перекладу: Автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.04 / Ін-т філос. ім. Г.С.Сковороди НАН України. — К., 2002. — 20 с.

24. Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація / В.М Манакін. – Київ: ЦУЛ, 2012. – 288 с.

25. Мельникова М. В. Универсальное и национально-специфическое в лексике сферы образования в свете процессов глобализации/ М. В. Мельникова // Вестник Московского университета: Научный журнал. Серия «Лингвистика и межкультурная коммуникация». Вып. 3. – 2006. – 217с.

26. Мишланова С.Л., Пермякова Т.М. Межкультурная парадигма и перспективы межкультурной коммуникации // Стереотипность и творчество в тексте. Межвуз. сб. науч. тр. – Пермь, 2005. – С. 340-350.

27. Міжкультурна комунікація: поняття, структура та основні риси [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://b-ko.com/book_126_glava_25_%D0%A2%D0%B5%D0%BC%D0%B0_8.2.%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%EF%BF%BD.html

28. Міжкультурна комунікація. Толерантність і емпатія як специфічні риси комунікативних процесів міжкультурного дискурсу [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://b-ko.com/book_126_glava_26_%D0%A2%D0%B5%D0%BC%D0%B0_8.4.%D0%A2%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BD%EF%BF%BD.html

29. М'язова І. Ю. Особливості тлумачення поняття «міжкультурна комунікація» / І. Ю. М'язова // Філософські проблеми гуманітарних наук. – 2006. – № 8 . – С. 108–113.

30. М'язова І.Ю. Про місце та роль мультикультуралізму в комунікативному просторі / І.Ю.М'язова // Філософські проблеми гуманітарних наук. – 2008. – № 13. – С. 156–160.

31. Ніколаєва С. Ю. Зміст навчання іноземних мов і культур у середніх навчальних закладах / Іноземні мови, 2010р.

32. Ніколаєва С.Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу / Іноземні мови, 2010р.

33. Ощепкова В. В. Язык и культура ВБ, США, Канады, Австралии, Новой Зеландии / В. В. Ощепкова – М.: 2004. – 336с.

34. Основні закони спілкування. Стратегії спілкування. Гендерні аспекти спілкування [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://studall.org/all-33721.html>

35. Петрухінцев М.М. XX лекцій з історії світової культури: Навч посібник для студ. Вищих навчальних закладів. - М. 2001;

36. Попова З.Д. Стернин І.А. "Поняття" концепт "в лінгвістичних дослідженнях ". Воронеж: 1999. – 356 с.

37. Надія Пожидаєва - Англійська лінгва франка як мова спілкування в європейському адміністративному дискурсі [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://litmisto.org.ua/?p=9172>

38. Потебня А.А. Эстетика и поэтика / А.А. Потебня. – М.: Искусство, 1985. – 614 с.

39. Соціальна психологія особистості і спілкування [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://readbookz.com/books/174.html>

40. Романець Д. Я б вивчив англійську тільки за те, що вчу її вже 20 років / Д. Романець // Україна молода. – 2001. 28 лютого

41. Рябов Г. П. Межкультурная коммуникация в политике, экономике, образовании, юриспруденции/ Г. П. Рябов // Зусман В., Фролов А. Межкультурная коммуникация: Учебное пособие.– Нижний Новгород, 2001.– 320 с.

42. Смирнов С.Д. Психология образа: проблема активности психического отражения / С.Д. Смирнов. – М.: Изд. Московского ун-та, 1985. – 228 с.

43. Соколов О.В. "Загальна теорія соціальної комунікації". СПб.: 2002;

44. Соловова Е.Н. Методика обучения иностранным языкам. Базовый курс лекций. – М.: Просвещение, 2002. – 239 с.

45. Солодовникова Ю. Ю. Формирование иноязычной коммуникативной компетентности как условие совершенствования профессиональной подготовки специалиста социальной работы: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 «Теория и

методика професійного образования» / Ю. Ю. Солодовникова. – Курск, 2009. – 28 с.

46. Сороковых Г. В. Программа-концепция формирования субъекта образования в процессе изучения иностранного языка в неязыковом вузе / Г. В. Сороковых. – М.: НВИ-ТЕЗАУРУС, 2004. – 108 с.

47. Сумцова О. В. Формирование иноязычной коммуникативной компетенции студентов технических вузов при использовании активных методов обучения иностранному языку / О. В. Сумцова // Молодой ученый. — 2012. — №2. — С. 297-298.

48. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация / С.Г. Тер-Минасова. – М.: Слово, 2000. – 265 с.

49. Тесленко О. В. Міжпредметні зв'язки як педагогічна проблема / О. В. Тесленко // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: збірник наукових праць. Випуск 8-9. – Х.: ХДПУ, 1998. – С. 197–200.

50. Ткаченко Л. Комунікативна компетенція студентів – запорука професійного успіху / Л. Ткаченко // Лінгвометодичні концепції викладання іноземних мов у немовних вищих навчальних закладах України : зб. наук. ст. учасників Всеукр. наук.-практ. конференції. – Київ., 23–24 грудня 2003 р. / [Редкол.: І.І. Тимошенко та ін.] – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2003. – 583 с.

51. Фрумкина Р. М. Психолінгвістика: Учеб / Р. М. Фрумкина. – М.: 2001. – 320с.

52. Хаймс Д. Етнографія речі / Д. Хаймс // Новое в лингвистике. Вып.7. – М.: 1975. – 156с.

53. Чиханцова О. Роль іншомовної професійної комунікаційної компетенції під час оволодіння фахом у ВНЗ [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.social-science.com.ua/>. – Заголовок з екрану

54. Чередниченко О. І. Фразеологія сучасного політичного дискурсу / О. І. Чередниченко // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Іноземна філологія. – 2000. – Вип. 31. – С. 5 – 7.

55. Чередниченко О. І. Об'єднавча функція мови / О. І. Чередниченко // Мовні і концептуальні картини світу. – К.: КНУ імені Тараса Шевченка, 2003. – С.3

56. Щукін А. Н. Методика преподавания русского языка как иностранного / Анатолий Николаевич Щукін. – М.: Высшая школа, 2003. – 334 с.

57. Якобсон П.М. Психологические проблемы мотивации поведения человека / П.М. Якобсон. – М.: Просвещение, 1969. – 317 с.

58. Bolten J. Interkulturelle Kommunikation. Texte und Übungen zum interkulturellen Handeln. – Sternenfels: Wiisenschaft und Praktik, 2003. – 396 S.

12. Lin M. Is There an Essential Difference between Intercultural and Intracultural Communication? // Intercultural Communication. – 2003-2004. – № 6. – <http://www.immi.se/intercultural/nr6/lin.htm> 1

59. Crystal, D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. Cambridge, 2001, p. 92-115, 299-363.

60. Porter, R.E. & Samovar, L. A, eds. Intercultural Communication: A reader. Fifth edition. – Belmong: Wadsworth Publishing Company, 1988. – 340 p.